

FØROYA AMTSBOKASA
TÓRSHAVN

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 5

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 5. februar 1949

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

23 Árg.

At grulva á knøunum

Thorstein Petersen bar fram í „Dagbl.“ nú undir hesi miklu trolaraósemju, at „samgongu-bløðini“ høvdu lagt frá sær eina ósandi skrivning um hetta týðningarslóra mál: Her var at hagsa um eitt „tíðellið niðar-brótingararbeiði fyri at fáa okkum aftur í danska føvningin... Sambandið trívist bert tá føroyska fólkið grulvar á knøunum — er tað tað teir vilja?“

Fyrst er her at siga, at hatta er nú eitt troystandi jabb um „samband“ „samgongu“ og „samgongubløð“, ið nú eisini fólketingsmaðurin undir hesum máli, sum einki hevur við hesi áttatnaðu heiti at gera, royair at agitera og stuttleika fólki við. Vit vita einki um nakra samgongu ella nakað samarbeiði millum bløð. Vit taka stöðu til eitt mál eftir okkara egna tykki, skulu vit siga Thorstein Petersen. Og tá ið i heilum verður kastað við „samband“ og „samgongu“; so kunna vit biðja Thorstein P. hyggja í sambandspressuna. Har eru hvørja viku at siggja növn á Fólkaflokksmonnum bæði hægri og lægri. Og aftan fyri hitt politiska tjaldið, vita öll, er eitt samarbeiði og ein samgonga — men í duldam, sum ikki maðurin uttanfyri skal fáa fræinir av!

Vit tóku eina greiða stöðu beinan vegin til trolaraósemjuna, og hana fírnast vit ikki at taka fram í ljósmála (bløð tóku heldur ikki stöðu, fyrr enn samráðingar vóru slitnar við verkfalli).

Vit átaladu tann avbjóðandi atburð at leggja trolararnar. Tað stig var til størri niðurlag fyri føroyska samfelagið enn nakað annað. Trolaraflotin yrkisleysur var ein missur, sum taldist í milliönnum.

Vit funnst eisini at einum trolarasáttmála, sum skerdi inn-tóku fiskimannsins í stórum. Ti hvørja frígering ber tað til føroyska fólkið, at hin føroyski fiskimaðurin fer aftur at grulva (eka) á knøunum? Verður friborin tjóðskaparlig sál at trivast í manni, sum kemur í skuld til banka, sparikassa og keypmann? Tá fer ivaleyst kjarnin av føroyska fólkinum aftur at eka á knøunum eins og undan

bardaganum — og tað bæði fyri heimamonnum og útlenskum monnum. Eingin er so tápuligur og ál yrgdarleysur, at hann fer at mæla ímóti, at ein vinna skal bera seg. Vinnutólið má sjálvandi leggja so nógv niður á hvørjum ári, at tað er ført at virka; men teir, sum rökja tólið mugu eisini fáa so nógv burtur úr starvi sínum, at teir liva — og liva sum fríir menn.

Her í hesum nevnda föri um trolarasurningin fluttu vit eisini fram, at aðrir vegir máttu roynast at fáa skorið niður útreiðslurnar. Menn hava tosað um töl. Ja, summir trúgva upp á töl, sum pátrúgvín trýr upp á gand. Men töl hava ikki altíð samband við veruleikan. Töl kunnu tala, men tey tala ikki altíð satt. Minni enn so. Setu vit nevndir niður, so skulu tað verða nevndir við monnum úr ymsum stættum, sum viljan hava at gera nakað effektivt, og sum fara til botns í málið.

Føroya fólk, fiskimenn serliga hava trúð og litið á ein modernaðan fiskiflota; tað verður teimum eitt vónsvik, um hann skal roynast so, sum komið er fram undir hesum orðaskifti. Skal tað vera sannleikin, so er hann komið úr óskuni og í eldin. Men tað fer hann ikki at trúgva á. Hann litur á, at trolaravinnan hevur framtíðina fyri sær, og at hann kann fáa eina líkliga sam-sýning burtur úr henni — og eina væl uppiborna lön fyri sítt ótýðliga starv. —

Tað fekkst ein stormur burtur úr hesum máli. Men stormarnir hava verið so titlir í vetur, so ikki er lógið, at teir hava ávirkað sinnini á okkara mætu politikkarum. Tó, kyndilsmessudagur var ónsdagin, og tá sögdu tey gomlu, at vindurin hevði mist annað beinið. Kanska stormurin í Tinghóllini hevur mist annað beinið? Latið okkum vóna tað.

dimma Grøn
GAGNAST VÆL

1948 varð Føroyingum frælsisárið mikla

At 1948 var eitt merkisár, fyri Føroyar, verður søgan at ásanna.

Í hesum ári er frælsis- og vinarbrævið, sum javnaðarflokkurin setti fram út í ytstu tægr gjøgnumfört.

Danir og Føroyingar hava gjørt upp og kvittað við ta gomlu tíðina. Teir ójavnar og misskiljar, ið hava verið teirra millum eru nú burturi og skapt er ein nýggj stöða, eitt nýtt grundarlag at byggja framtíðina á.

Og hetta grundarlagið kunna báðar tjóðirnar, tann danska og tann føroyska, vera fegnar við — og í besta týðningi: stoltar av.

Og nú ræður um hjá teim Føroyingum og teim Dönum, ið eiga framtíðina, hvør í sínum lagi at leggja sín besta vilja til og gera tað, ein kann fyri at skapa tað besta og hollasta samarbeiði og samvinnu millum hesar báðar tjóðirnar.

Eg veit tað, at tað eru menn, sum av óvund ella óðrum ósakligum grundum royna at billa fólki inn, at tann skipan, ið gjørd er, er eingin vina- og frælsisskipan.

Men sjálvt við verstu snildum og ósannindum kann eingin maður taka burtur, at i vina- og frælsisbrævinum, sum tann nýggja stýrisskipanin av sonnum er, eru loystir trætusurningarnir um:

1. Móðurmálsins rætt.

Tað gamla kravið var — sambandsmenn hildu tó ímóti —

at føroyskt mál skuldi hava javnbjóðisrætt við danskt í Føroyum.

Stýrisskipanin gevur ti ikki bara henda rættin, men ger tað til hövuðsmálið.

2. Lóggávuspurningin.

Tað gamla kravið var — sambandsmenn vóru tó ímóti — at lógtingið skuldi hava lóggávurætt í summum serliga føroyskum málum. Kongur skuldi undirskriva hesar lógir.

Stýrisskipanin gevur Føroya lógtingi ikki bara lóggávumegi í summum føroyskum málum, men í øllum málum, sum Føroyingar vilja taka ta peningaligu, siðmenniligu og stýrsligu ábyrgdina fyri. Og viðvíkjandi undirskriftini verður longri farið, enn kraft hevur verið við tað, at lögmaður og ikki kongur er undirskrivarin.

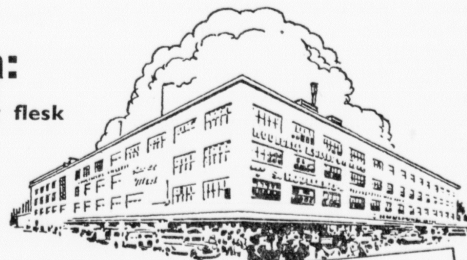
3. Flaggspurningin.

Í 1931 settu javnaðarmenn uppskot á ting um, at tað føroyska flaggið skuldi við lóg verða góðkent uttan fyri sjómarkið. Men ikki var flaggkravið hjá Jóanes bónda Paturssyni og hansara monnum sterkari enn so tá, at teir hildu tað vera óvboðið at bjóða Dönum og hildu seg undan at vera við til at seta uppskotið fram ella at greiða atkvøðu fyri ti.

Stýrisskipanin skrásetur føroyska flaggið sum einasta flagg, ið føroysk skip kunna nýta, og gevur flaggfrælsi fyri føroyskum og donskum flaggi á landi í Føroyum eins og í Danmörk.

Vit lata:

Fesk't kjøt og flesk
pylsur
feitivörur
livurpostei
salatir
konserves

S. HOULBERG A/S
Kødbyen, København.

UMBOÐ:
B. MORTENSEN
TÓRSHAVN
Telefon 326